

K PLÁNOVÁNÍ OPZHN U SVAZKU

U vševojskového svazku představuje efektivní a kvalitní plánování OPZHN jeden ze základních předpokladů pro praktickou činnost velitelů a náčelníků (v polní přípravě).

V rádech a předpisech ČSLA (Vševojsk-1-1, hl. 5; Vševojsk-2-1, hl. 3; Oper-2-1, čl. 135–140) jsou povinnosti velitele a řídicích funkcionářů velitelství divize při plánování OPZHN konkrétně stanoveny. Avšak vzhledem k povaze těchto dokumentů nejsou rozpracovány do takových podrobností, které by zabezpečovaly zcela jednoznačný výklad zejména obsahu a postupu práce a nezbytných součinnostních vazeb.

V důsledku toho v praxi nezřídka dochází k subjektivnímu výkladu kompetencí a k setrvávání na nesprávných pracovních stereotypy, které obvykle zbytečně komplikují plánování OPZHN a ve svých důsledcích snižují její účinnost.

V článku chci přispět ke zkvalitnění činnosti velitele a řídicích funkcionářů velitelství vševojskového svazku podrobným ujasněním kompetence, metodologicky zdůvodněného obsahu a postupu práce a nejdůležitějších součinnostních vazeb při plánování, organizaci a operativním řízení OPZHN.

Nepřetržitý rozvoj všech druhů ZHN, mimo jiné i taktických jaderných zbraní, klade na OPZHN vševojskového svazku stále náročnější požadavky a činí je složitější. Proto snahy po jejím určitém zjednodušení jsou sice přirozené, ale nemohou jít cestou zjednodušování dosavadní praxe. Takový postup je v rozporu s objektivní tendencí vývoje a požadavků na zabezpečení bojové činnosti divize. Na druhé straně však objektivní posouzení této problematiky ukazuje, že mezi efektivností plánování OPZHN a jeho teoreticky opodstatněným zjednodušením existuje přímá souvislost. V čem je podstata této souvislosti? Jestliže v podmínkách použití ZHN jsou jaderné zbraně rozhodujícím prostředkem ničení a radiální, chemická a biologická situace jsou neoddělitelnou součástí vševojskové situace, pak jakákoliv činnost spojená s realizací nebo zabezpečováním bojové činnosti je s OPZHN neoddělitelně spjata a stává se její organickou součástí. Bez důsledného respektování této skutečnosti nedosáhneme efektivního uplatnění ani u jednoho druhu vojska, speciálního vojska a služeb. Z toho vyplývají pro plánování OPZHN tři zásadní závěry.

1. Jestliže OPZHN je organickou součástí veškeré bojové činnosti, pak ji nemůžeme plánovat odděleně od bojové činnosti nebo ji dokonce dodatečně plánovat jako nějakou autonomní záležitost. OPZHN musíme plánovat v organické jednotě s bojovou činností, tzn. souběžně a současně s ní.

2. OPZHN je stále více vševojskovou záležitostí. Dnes neexistuje druh vojska, bez kterého by se OPZHN obešla a naopak. Z toho vyplývá, že role všech náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb je při realizaci OPZHN nezapustitelná. Každý řídicí funkcionář velitelství divize musí mít proto svou kom-

petenci v rámci OPZHN úplně a jednoznačně stanovenou. Tím je vytvořen předpoklad pro to, aby zplánováním bojové činnosti jemu podřízených součástí bylo zabezpečeno i efektivní využití jejich kapacit při realizaci jednotlivých opatření OPZHN.

3. Představuje-li OPZHN nedílnou součást bojové činnosti, potom její úsilí, v závislosti na přijatém rozhodnutí velitele divize a vzniklé situaci, se v průběhu bojové činnosti musí nutně měnit. Tato změna úsilí se projeví nejen ve změně objektů, prostorů, popř. čar, ale i ve změně priority jednotlivých opatření. Z toho vyplývá, že OPZHN nemůžeme plánovat šablonovitě, stereotypně na celou dobu plnění bojového úkolu vševojskového svazku, ale po jednotlivých obdobích boje diferencovaně a zcela konkrétně.

Tyto objektivní tendence se musí nutně promítnout do procesu přijímání rozhodnutí a do obsahu jak plánovacích, tak direktivních dokumentů. Jinak řečeno, realizace cílů, opatření OPZHN a z nich vyplývajících úkolů útvarů, jednotek a zařízení divize se musí komplexně, avšak podle jednoznačně stanovené kompetence diferencovaně odrážet v rozhodnutí velitele všech náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. A samozřejmě i v jejich plánech a z nich odvozených bojových rozkazech a nařízeních.

Tyto závěry nijak nepochybují účelnost zvláštní plánovací a direktivní dokumentace, která je pro OPZHN na jednotlivých stupních velení zpracovávána a vydávána. Jejím smyslem je ve stručné, ucelené, přehledné a zejména koordinované formě shrnout všechna opatření k realizaci OPZHN. Na stupni vševojskového svazku se zpracovává pouze písemné nařízení pro OPZHN.

Plánování a organizace OPZHN bojové činnosti vševojskového svazku ve své podstatě zahrnuje čtyři hlavní oblasti činnosti:

- stanovení konkrétních způsobů, pořadí a lhůt splnění jednotlivých opatření OPZHN,
- určení nezbytných sil a prostředků pro jejich realizaci a upřesnění součinnosti mezi nimi,
- zpracování příslušných bojových rozkazů a nařízení a jejich včasné doručení určeným vykonavatelům,
- kontrolu a pomoc u podřízených útvarů (jednotek) při realizaci nařízených opatření.

Klíčovou a nezastupitelnou úlohu při plánování a organizaci OPZHN má velitel svazku. Složitost, komplexnost a vševojskový charakter OPZHN vyžadují, aby se při tom plně opíral o své přímo podřízené funkcionáře.

K plánování OPZHN přistupuje velitel, štáb, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb souběžně a v organické jednotě s plánováním veškeré bojové činnosti.

Jejich činnost přitom zahrnuje především **studium nařízení** velitele armády pro OPZHN. Na základě něho si ujasní možný charakter a rozsah napadení divize ZHN nepříteli v jednotlivých obdobích plnění bojového úkolu, jaká opatření plánuje armáda provést ve prospěch divize (čáry, prostory vzdušného radiačního průzkumu; prostory rozmístění, čáry a pořadí zásahů jednotlivých armádních záloh, odřadů pro odstranění následků; pořadí, lhůty a rozsah doplnění divize prostředky ochrany, popř. jaká opatření nařizuje k zabezpečení armádních útvarů a jednotek, které jsou v prostoru rozmístění divize, k zabezpečení zasazení 2. sledu armády apod.).

Při **hodnocení situace** z hlediska OPZHN se zaměří především na současnou **radiační, chemickou a biologickou situaci**. Věnují pozornost zejména charak-

teru zamoření, jeho rozsahu a vlivu na bojeschopnost útvarů a jednotek a na plnění stanovených úkolů. Tímto hodnocením se zabývají zejména náčelníci chemické a zdravotnické služby a náčelník organizační a mobilizační skupiny.

Na základě vyhodnocení radiační, chemické a biologické situace přijímají především opatření k ochraně útvarů a jednotek v zamořených prostorech. Stanoví úkoly k vedení radiačního, chemického a biologického průzkumu. Určí pořadí, způsoby a lhůty odstranění následků zamoření vojsk. Stanoví radiační a chemické ztráty, přijímají rozhodnutí k vyhlášení observace, popř. karantény a poskytnutí nezbytné zdravotnické pomoci.

Dále hodnotí **možnosti nepřítele použít ZHN**. Zvažují možné cíle, rozsah, charakter napadení, jakými prostředky, odkud je může nepřítel vést, do kterých prostorů (po které čáry) a na které prvky bojové sestavy divize. Zvažují také, jaké můžeme předpokládat ztráty, možné prostory zamoření, závalů, požárů a záplav a jejich vliv na vedení bojové činnosti. Rozhodující roli při konkrétním hodnocení možností nepřítele v použití ZHN a stanovení podkladů pro všestranné vyhodnocení možných následků napadení musí sehrát náčelník průzkumu. Významnou úlohu při tom mají i náčelníci ženijní a chemické služby. Jejich činnost musí koordinovat a současně plně se podílet na vypracování příslušných vševojskových závěrů náčelník operační skupiny.

Zhodnocení možností nepřítele má na plánování OPZHN určující význam a musí z něho vyplynout řada zásadních závěrů. Především na které prvky bojové sestavy divize je třeba v jednotlivých obdobích boje z hlediska OPZHN soustředit hlavní pozornost. To do značné míry ovlivní uskupení sil a prostředků, které realizují jednotlivá opatření OPZHN (chemické zálohy, ženijních záloh, odřadů pro odstraňování následků napadení apod.). Stanoví se opatření, která mají nepříteli ztížit použití ZHN (změny prostorů rozmístění nejdůležitějších prvků bojové sestavy, jejich maskování, přimknutí prvních sledů k nepříteli) a pořadí realizace opatření, která vedou ke snížení účinků napadení ZHN (roztýlení bojové sestavy divize, způsoby ukrytí živé síly, rozsah a lhůty ženijních úprav terénu).

Při hodnocení situace útvarů, jednotek a zařízení vševojskového svazku se oceňuje především jejich všestranná připravenost k vedení bojové činnosti za podmínek použití ZHN nepřítelem, stupně jejich vybavenosti (prostředky radiačního a chemického průzkumu, ochrany jednotlivce, vojskovými soupravami pro speciální očistu), možnosti útvarů, jednotek a zařízení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb (chemické, ženijní, zdravotnické, výstrojní služby, spojovacího vojska, vyprošťovacích a odsunových prostředků atd.). Na tomto hodnocení se podílí kromě náčelníka operační skupiny všichni náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Výsledkem tohoto hodnocení musí být závěry zejména pro včasné zabezpečení jednotek a útvarů divize nezbytnými materiálními a technickými prostředky, včasné vytvoření potřebného rozsahu pohyblivých zásob materiálu a stanovení úkolů útvarům, jednotkám a zařízením druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb při organizaci OPZHN.

Při hodnocení terénu, povětrnostní situace, denní doby a ročního období se zvažuje vliv těchto činitelů na účinnost ZHN, možné použití jednotlivých druhů ZHN nepřítelem a na realizaci jednotlivých opatření OPZHN. Toto hodnotí náčelník operační skupiny v úzké součinnosti zejména s náčelníky chemické, ženijní a topografické služby.

Ze zhodnocení musí vyplynout zejména závěry pro stanovení možností vy-

užití ochranných a maskovacích vlastností terénu, volbu nejvhodnějších prostorů rozmístění jednotlivých prvků bojové sestavy divize, rozsahu ženijních prací potřebných k ukrytí osob, bojové techniky, úpravě komunikací a stanovení k tomu potřebných sil a prostředků.

Další průběh plánování a organizace OPZHN probíhá v souladu se stanoveným obsahem a postupem (metodikou) práce štábu vševojskového svazku při důsledném dodržování stanovené kompetence.

Velitel divize po ujasnění úkolu a zhodnocení situace vyhlásí svůj zámysl. V něm stanoví, kterým prvkům bojové sestavy z hlediska OPZHN je nutné v jednotlivých obdobích bojové činnosti věnovat hlavní pozornost, která opatření k OPZHN je nutné učinit neprodleně a která postupně a určí způsob rozptýlení bojové sestavy.

Po vyslechnutí návrhů svých zástupců, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb vyhlásí velitel divize své rozhodnutí, v němž by měl z hlediska OPZHN uvést:

- možný rozsah a charakter použití OPZHN na bojovou sestavu divize v jednotlivých obdobích vedení boje, přičemž hlavní důraz položí na období jaderné přípravy nepřítelů,
- způsob rozptýlení bojové sestavy divize,
- úkoly 2. sledu (vševojskové zálohy), protitankové zálohy a pohyblivého odřadu zatarasovacího při přehrazování prostorů napadených jadernými zbraněmi nepřítelů,
- úkoly oddílů vojskových raket a divizního dělostřelectva při ničení nepřítelů, který proniká ohnisky napadení ZHN,
- záložní prostory rozmístění míst velení, oddílů vojskových raket, 2. sledu, záloh a týlových útvarů (zařízení).

Po vyhlášení svého rozhodnutí vydá ústní pokyny pro plánování OPZHN, ve kterých zpravidla určí hlavní opatření k ochraně útvarů (jednotek) proti ZHN nepřítelů v jednotlivých obdobích boje, pořadí a lhůty jejich splnění a nezbytné síly a prostředky pro jejich realizaci. Tyto pokyny písemně zaznamená náčelník operační skupiny (nebo určený důstojník).

Po vyhlášení rozhodnutí velitele divize a vydání jeho ústních pokynů pro OPZHN zástupci velitele, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb přistoupí ke konkrétnímu zplánování bojové činnosti divize a její OPZHN. Postupují při tom důsledně podle jednoznačně vymezené kompetence.

Štáb divize zabezpečuje komplexní přístup k plánování OPZHN. Koordinuje činnost náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb a usměrňuje jejich činnost tak, aby jednotlivá opatření OPZHN byla realizována ve stanoveném pořadí, v nařízeném rozsahu a v určených lhůtách. Zpracovává písemné nařízení pro OPZHN, které vydává přímo podřízeným součastem současně s bojovým rozkazem velitele divize.

Náčelník štábu jako první zástupce velitele odpovídá za zplánování, organizaci a operativní řízení OPZHN v průběhu boje. Zabezpečuje veliteli včasnou přípravu a zpracování všech podkladů nezbytných pro přijetí rozhodnutí k organizaci OPZHN. Podepisuje písemné nařízení pro OPZHN a zabezpečuje jeho včasné doručení přímo podřízeným součastem. Osobně dbá na udržení bojeschopnosti divize a odstranění následků po hromadném napadení ZHN nepřítelům. Organizuje vyhlášení varovných signálů na velitelském a záložním velitelském stanovišti.

Náčelník operační skupiny je hlavním orgánem náčelníka štábu pro řešení

otázek OPZHN. Plní úlohu koordinujícího orgánu mezi štábem a ostatními složkami velitelství divize. Řídí zpracování písemného nařízení pro OPZHN a popisuje je před jeho předložením náčelníkovi štábu.

Zpravodajský náčelník připravuje a zpracovává výchozí podklady, které podmiňují cílevědomost, konkrétnost a pohotovost OPZHN. Vyhodnocuje možný charakter, rozsah a způsob použití ZHN nepřítelem v jednotlivých obdobích boje co do cílů, objektů a prostoru. Tím připravuje jak veliteli, tak všem ostatním funkcionářům velitelství divize konkrétní výchozí podklady pro plánování OPZHN. Organizuje nepřetržité zjišťování a sledování prostředků napadení ZHN nepřítele v zájmovém prostoru divize a podílí se na plánování jejich ničení. Je povinen zabezpečovat včasné zjištění příprav nepřítele k použití jednotlivých druhů ZHN.

Spojovací náčelník zabezpečuje odolnost spojovací soustavy proti účinkům ZHN a obnovu spojení po skupinových jaderných úderech na bojovou sestavu divize. Organizuje a zabezpečuje včasné pronikání varovných signálů v rámci velitelství a k podřízeným, předávání informací o napadeních ZHN, radiační a chemické situaci do výpočetní analytické skupiny divize (VASK), spojení s jednotkami radiačního a chemického průzkumu, s divízními OON a uvnitř něho.

Náčelník organizační skupiny vede celkový přehled ztrát po napadeních ZHN nepřítelem. Dále vede přehled ozáření útvarů (jednotek) divize vždy o dva stupně níže. U důstojníků a praporčků velitelství divize vede přehled ozáření jmenovitě.

Všichni zástupci velitele, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb mají v rámci OPZHN vůči svým přímo podřízeným součástí řadu společných povinností (Vševojsk-2-1, čl. 92). Tyto povinnosti plní vlastními a přidělenými silami a prostředky. Řada z nich však má nezastupitelnou úlohu při komplexním plánování OPZHN.

Náčelník ženijní služby se podílí na řešení těch opatření OPZHN, která zvyšují odolnost útvarů, jednotek a zařízení divize proti účinkům ZHN, zejména jaderných zbraní. Zajišťuje výhodné předpoklady k vedení bojové činnosti v podmínkách použití ZHN, zabezpečuje uskutečňování včasného manévru a skrytou činnost jednotlivých prvků bojové sestavy divize. Za tím účelem zpracovává předpověď boření, závalů, požárů a záplav. Plánuje a organizuje ženijní vybudování míst velení, prostorů bojového rozmístění oddílů vojskových raket, palných postavení dělostřelectva, protiletadlového pluku, zaujímaných obranných postavení, prostorů rozmístění útvarů (jednotek) a týlu divize, ženijní úpravu komunikací, těžení a očistu vody. Po napadení jadernými zbraněmi organizuje ženijní průzkum ohnisek napadení, uvolnění komunikací, hašení požárů, popř. dezaktivaci zaujatých postavení (prostorů).

Náčelník chemické služby se podílí na řešení otázek spojených s ochranou proti radioaktivním a otravným látkám. Hodnotí stav OPZHN u nepřítele. Zpracovává předpověď prostorů (pásem) radioaktivního a chemického zamoření. Organizuje a řídí radiační a chemický průzkum a zobecňuje v rámci velitelství divize (prostřednictvím VASK) údaje o radiační a chemické situaci. Organizuje a řídí úplnou speciální očistu. Kontroluje plnění opatření k ochraně proti radioaktivním a otravným látkám.

Zástupce velitele pro týl jako přímý organizátor týlu divize nese plnou odpovědnost za jeho OPZHN. K řešení a realizaci jednotlivých opatření OPZHN využívá podřízené náčelníky služeb, prapor materiálního zabezpečení, popř. při-

Plánování a organizace bojové činnosti vševojskové divize

Tabulka

Obdržení bojového rozkazu velitele armády	Taktická orientace	Ujasnění úkolu a zhodnocení situace velitelem divize	Vyhlášení zámyslu velitele divize	Návrhy zástupců velitele, náčelníků, druhů vojsk a služeb	Vyhlášení rozhodnutí velitele divize	Zplánování bojové činnosti	Vydání bojového rozkazu velitele divize	Rekognoskace	Organizace součinnosti	Kontrola a pomoc
---	--------------------	--	-----------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------------	---	--------------	------------------------	------------------

Plánování a organizace OPZHN bojové činnosti vševojskové divize

Studium nařízení štábu armády pro OPZHN	Seznámení hlavních funkcí s opatřeními, která v rámci OPZHN plní armáda ve prospěch divize, nebo která opatření nařizuje ve prospěch armády silami a prostředky divize	Hodnotí z hlediska OPZHN: – radiální, chemickou, biologickou situaci, – možnosti nepřítel v použití ZHN, – situaci útvarů (jednotek) divize, – vliv terénu, povětrnostní situace, denní a roční doby	Stanoví: – kterým prvkům bojové sestavy z hlediska OPZHN je nutné v jednotlivých obdobích bojů věnovat hlavní pozornost, – jaká opatření OPZHN je nutné učinit neprodleně a která postupně, – způsob rozptýlení bojové sestavy divize	Ve svých návrzích řeší v rámci stanovení kompetence otázky OPZHN	Velitel ve svých pokynech pro OPZHN stanoví: – opatření k ochraně útvarů a jednotek k OPZHN, – pořadí a lhůty jejich splnění, – síly a prostředky vyčleněné pro jejich realizaci	Opatření OPZHN se rozpracují: – na mapě rozhodnutí, – na pracovních mapách náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Zpracování písemného nařízení pro OPZHN	Vydání písemného nařízení pro OPZHN	Upřesňují se: – nebezpečné prostory, – prostory rozptýlení, – způsoby činnosti při změně zaujatých prostorů, – záložní a příčné komunikace pro manévr, – způsob protiatomového manévru, – způsoby činnosti jednotlivých prvků bojové sestavy divize po napadení ZHN nepřítel, obnově bojové schopnosti a odstranění následků	Nepřetržitá znalost plnění opatření k OPZHN a jejich včasné realizace
---	--	--	--	--	---	--	-------------------------------------	--	---

dělené síly a prostředky. Organizuje vyhlašování varovných signálů na týlovém velitelském stanovišti a jejich pronikání k praporu materiálního zabezpečení. Organizuje ženijní vybudování prostoru rozmístění divizního týlu, sběr a odsun zamořené výstroje a materiálu. Řídí obnovu bojeschopnosti a odstranění následků v týlu divize.

Náčelník zdravotnické služby plánuje, organizuje a řídí ochranu proti bojovým biologickým prostředkům. Zabezpečuje biologický průzkum a léčebně odsunová opatření. Protože vyprošťování a odsun raněných z ohnisek napadení ZHN bude časově nejnáročnější, musí na základě kalkulací stanovit dobu potřebnou k odstranění následků. Organizuje lékařské kontroly dezinfekce potravin a vody.

Zástupce velitele pro technické věci organizuje odsun bojové techniky (jejichž osádky byly vyřazeny), poškozené techniky z ohnisek napadení ZHN a jejich opravu. Vyprošťování techniky ze zamořených prostorů plánuje a organizuje v úzké součinnosti s náčelníkem chemické služby.

Nezastupitelnou úlohu při plánování, organizaci a operativním řízení OPZHN má **zástupce velitele pro politické věci**, který své úsilí zaměřuje především na překonání psychických důsledků použití ZHN nepřitelem a organizuje zejména preventivní opatření k uchování a obnově morálně psychického stavu útvarů a jednotek divize. Preventivní opatření mají největší intenzitu v období očekávaného přechodu nepřítel na použití ZHN a tehdy, očekáváme-li hromadná napadení ZHN nepřítel. Obnovení morálně psychického stavu bude zahrnovat především obnovu koordinované činnosti politického aparátu, stranického a svazáckého aktivu. Jeho zaměření bude rozdílné u bezprostředně napadených útvarů (jednotek), u jednotek vstupujících do ohnisek napadení k poskytnutí pomoci zasaženým a u součástí, které si zachovaly bojeschopnost, ale byly svědkem účinků napadení ZHN nepřítel.

Z hlavních povinností řídicích funkcionářů velitelství divize při plánování a organizaci OPZHN je zřejmé, že jejich úspěšné plnění podmiňuje nepřetržitou a úzkou součinností mezi nimi. Dořešení a ověření úplnosti, spolehlivosti a efektivnosti těchto součinnostních vazeb je věcí praktických štábních nácviků a je třeba je v případě kádrových změn znovu upřesňovat a prakticky prověřovat.

Vlastní organizace jednotlivých opatření OPZHN se konkretizuje hlavně při rekognoskaci a organizaci součinnosti. Na nich se upřesňují zejména prostory rozptýlení a jejich změny, komunikace pro manévr, nebezpečné prostory z hlediska zamoření a způsoby jejich překonávání a způsoby činnosti jednotlivých prvků bojové sestavy divize po napadení ZHN.

Při kontrole a poskytování pomoci všichni řídicí funkcionáři velitelství divize v rámci své působnosti ověřují včasné proniknutí vydaného nařízení pro OPZHN, pochopení a znalost úkolů a realizaci stanovených opatření v nařízených termínech.

Možné schéma plánování a organizace OPZHN bojové činnosti vševojskového svazku — viz **tabulku**.

V průběhu vedení bojové činnosti naplánovaná opatření upřesníme podle konkrétní situace. Opatření OPZHN upřesňujeme formou bojových nařízení.

Obsah a postup práce velitele a hlavních funkcionářů velitelství vševojskového svazku při plánování, organizaci a operativním řízení OPZHN bude vždy poznamenán jistou subjektivní specifikou. Pokud tato vychází z objektivně platných teoretických zásad a opírá se o osvědčené praktické zkušenosti a pracovní návyky, je vždy opodstatněná.